

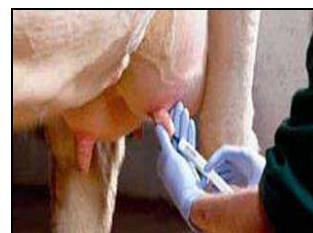
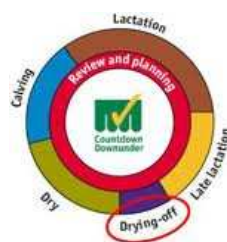
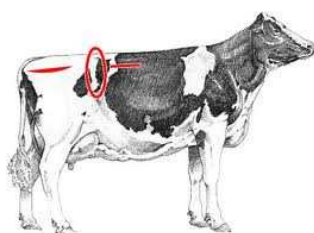
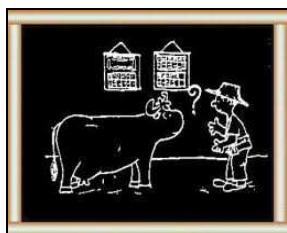

GOVEJA PLEMENICA V OBDOBJU TELITVE IN OSKRBA MLADEGA TELETA

Najbrž ga ni govedorejca, ki si ne želi dobrega zdravja svojih krav in telic, telitev brez zapletov, zdravih in vitalnih telet, visoke in vztrajne mlečnosti ter ponovne brejosti nekje do 100. dneva po porodu. Vendar vse to na žalost ni nekaj samoumevnega. Veliko pripomoreta pravilno krmljenje in primerna oskrba.

Pravočasna presušitev krave odločilno vpliva na kakovost mlečiva, vitalnost teleta in proizvodnost v naslednji laktaciji. **Krava naj bo suha vsaj 6 tednov.** Zelo pomembno je, da je visoko breja krava v primerni kondiciji, teden dni pred pričakovanim porodom pa ji je priporočljivo določiti še koncentracijo kalcija in ketonov v krvi. Takrat lahko še vedno dokaj pravočasno ukrepamo in preprečimo marsikatero resnejšo zdravstveno težavo na začetku laktacije.

Brejost pri govedu traja povprečno 285 dni (278 do 293), telitev - ki je naravna prekinitvev razvoja plodu v maternici - pa poteka v treh stopnjah: prva stopnja so odpiralni popadki, druga iztiskalni popadki in tretja poporodni popadki. Namen hormonalno spodbujenega periodičnega krčenje maternične in trebušne mišičnine (porodni krči) je iztisniti plod in na koncu še trebilo (plodovo posteljico).

Teden do dva pred pričakovano telitvijo je priporočljivo visoko brejo plemenco premestiti v porodnišnico ali vsaj poseben porodni boks. **Porodnica naj bo v čistem, suhem, svetlem, zračnem in dobro nastlanem prostoru.** **Ko se približuje čas poroda,** se pojavijo močnejše spremembe predvsem v področju porodnega kanala in na vimenu. **Nemirnost, prestopanje, leganje in vstajanje, upadanje križnih vezi, nabreklost vimena in pojav mlečiva so znaki, ki kažejo na skorajšnjo telitev.** Takrat je potrebno porodnico očistiti, oprati ves zadnji del (spolovila, okolico zadnjika, rep in

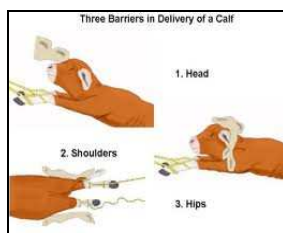

vime) s toplo vodo in detergentnim razkužilom (priporočamo pripravek Kenoderm® ali Asepsol®) ter pripraviti vse potrebno za pomoč pri porodu: čisto vedro, brisače, čiste porodne vrvi ali verige, držaje, porodno sluz (Bovivet gel®) ter razkužilo, alkoholno raztopino joda (Braunoderm®).

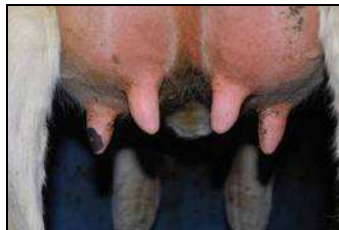
Porodnico je najbolje pustiti potrpežljivo pri miru saj je prehitra pomoč pogosto škodljiva. **Čakamo tako dolgo, dokler se ne pokaže plodni mehur.** Če bo porod normalen, se najprej pokaže mehur napolnjen z vodeno plodovnico, nato pa še ti. sluzni mehur, ki razširita in navlažita porodno pot. Prediranje teh mehurjev v porodnem kanalu spada med največje napake. V fazi odpiranja porodnih poti se plod postavi v pravilno porajalno lego in po preteku ene do dveh ur se v reži nožnice pojavita prednji nogi teleta. Običajno takrat krava tudi leže. **Če se nad prednjima nogama pokaže še gobček teleta, govorimo o normalni legi.** Kadar gre vse po sreči, je porod pri kravi opravljen v 2 - 4 urah, pri telici pa v 5 - 6 urah. Otelitev je možno olajšati, če med popadki teleta previdno povlečemo navzven.

Če porod kasni, ker ima žival prešibke popadke, preozko porodno pot ali pa je tele preveliko, je treba odločno ukrepati. Obstaja namreč nevarnost - posebno, če je porod že napredoval in je pretrgana zveza s krvnim obtokom matere - da se tele zaduši. Na pomoč pokličemo 2 - 3 pomočnike in se pripravimo za pomaganje pri porodu. Priprava tople razkužilne raztopine v katero potopimo porodne vrvi ter umivanje in razkuževanje rok osebe, ki neposredno pomaga pri porodu, sta bistvena dela priprave za porod. Po temeljitem čiščenju zunanjih spolovil porodnice in rok pomočnika vse skupaj še razkužimo in premažemo s porodno sluzjo. Sežemo v rodila in z otipavanjem ocenimo stanje. **Presodimo ali bomo porod lahko razrešili sami, ali pa bo potrebno na pomoč poklicati veterinarja.** Slednje velja še zlasti pri ti. zaviti maternici (močni popadki, teleta pa ne dosežemo) ter nepravilnih legah, položajih in držah plodu (spodvite okončine, zaostala glava, dvojčki ...). Če smo se odločili in poklicali veterinarja, do njegovega prihoda intervencije ne nadaljujemo.

Največkrat je potrebno navezati prednji nogi (nad bicljem) na porodni vrvi, namestiti držaje, in ob porodnih krčih izmenoma vleči vsako vrv nekoliko v smeri proti vimenu. S tem namreč potegnemo vsako ramo skupno z nogo posebej, da lažje zdrsne skozi ozki prehod. Ker ima medenica krave ovalen presek, teleta hitreje izvlečemo, če ga pomočnik, ko je prednji del že zunaj, obrača na stran in s tem olajša prehod zadnjega širšega dela teleta. Še posebej pri telicah je koristno, preden začnemo z vlečenjem, premazati prednje dele plodu in notranjost nožnice s porodno sluzjo. Več kot trije ljudje naj nikoli ne vlečejo teleta iz matere.

Ko smo teleta uspešno izvlekli, še enkrat sežemo v rodila in opravimo poporodni pregled (odkrivamo eventuelne poškodbe rodil, še eno tele ipd.). Trebna se porodnica običajno očisti v 3 - 8 urah po porodu. Če pride slučajno do **izpada maternice**, moramo pod njo podstaviti čisto rjuho in takoj poklicati veterinarja. Veterinarja moramo poklicati tudi v primeru **poškodb porodnih poti**, v primeru **krvavitvev iz rodil** in v primerih, ko se **trebilo ne izloči v 12 urah po porodu**. Telitev porodnico močno izčrpa zato naj ta leži na obilni, mehki in čisti stelji. Zaradi učinkovite rehidracije in dodatne oskrbe z energijo, vitamini in minerali jo je koristno čimprej (takoj po telitvi, preden pije vodo) **napojiti s poporodnim napitkom** (npr. Milki® Kuhtrank, Sano® BoviFit ali Kravimin® start). V obporodnem obdobju obstaja tudi **precejšnje tveganje za okužbo vimena (mastitis)** zato je potrebno v tem času namenjati še posebno pozornost higieni molže, molzni rutini in opazovanju živali. V primeru pordečelega, oteklega in bolečega vimena in/ali spremenjenega mleka je potrebno nemudoma oddati naročilo za pregled krave in ustrezno zdravljenje.

Novorojenemu teletu odstranimo sluz iz gobčka in nosnic, nakar ga položimo pred prednje noge matere, da ga obliže oz. ga sami zdrgnemo s povsem čiste slame. **Ostanek popkovine moramo vedno razkužiti**, najbolje z alkoholno raztopino joda (Braunoderm®). Oskrba popka je izredno pomemben preventivni ukrep saj je popkovina pogosto vzrok najrazličnejših infekcij.

Teleta čimprej napojimo s 3 - 4 litri mleziva (kolostruma) in ga namestimo v čist in dobro nastlan boks. Slabotnejšim (nevitalnim) teletom, dvojčkom - in še zlasti v primerih, ko nastopijo težave z mlezivom - je takoj po telitvi priporočljivo aplicirati še Lactiferm® Vit oz. Kolostran® multivitaminsko pasto zaradi zagotavljanja boljše odpornosti proti infekcijam. Že v prvem tednu življenja ponudimo teletu dobro seno po volji, neoporečno pitno vodo ter kakovosten pre-starter (npr. Milki® Vitello). **Pri napajanju telet bodimo še posebej pozorni na čistočo vedev in temperaturo mleka.** Na ta način lahko preprečimo marsikatero prebavno motnjo, ki jo praviloma spremlja driska.

Poznano je, da so teleta boljšega zdravja, če jih **čimprej po rojstvu preselimo iz hleva s kravami** v prostor za posamezno vhljevitvev - najpogosteje v ti. igluje, kjer jih držimo prve 3 - 4 tedne. Telet ne privezujemo do 6. meseca starosti, od 8. tedna dalje pa naj bi jih redili v ti. skupinskih boksih. Najkasneje do 20. dneva starosti (oziroma preden se ga premakne na drugo lokacijo) je treba teleta predpisano označiti in zanj pridobiti Potni list za govedo.

Sredstva za pomoč pri porodih, mlečne nadomestke ter krmne dodatke za krave in teleta imamo na voljo tudi v naši posvetovalnici v Tenetišah, kjer lahko dobite tudi vse vrste dodatnih informacij.